

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Mossaträsk SE0710144

Foto: Jonas Salmonsson

Namn:	Mossaträsk
Områdeskod:	SE0710144
Områdestyp:	SPA 2000-07 SAC 2011-03
Areal:	900,4 ha
Skyddsform:	Naturreservat
Kommun:	Örnsköldsvik
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Koordinat:	708171/157370
Karta:	20H 6E
Ägarförhållanden:	Statligt
Uppdaterad:	2018–12

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyper och arter enligt Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet.....	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL	4
4. OMRÅDESBESKRIVNING	5
4.1 Allmän områdesbeskrivning	5
4.2 Intressanta fåglar i området, ej med i Fågeldirektivets bilaga 1.....	5
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR.....	6
5.1 För området i dess helhet	6
5.2 För ingående naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet	6
5.3 För ingående arter enligt Fågeldirektivet	8
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	11
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	13
7.1 Områdesskydd.....	13
7.2 Skötselåtgärder.....	13
8. BEVARANDESTATUS	14
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	14
10. REFERENSER	14
11. KARTOR	16

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyper och arter enligt Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet

Mossaträsk är utpekad att ingå i Natura 2000-nätverket enligt Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet mot bakgrund av att det inom området finns naturtyper (tabell 1) och arter (tabell 2) som ingår i direktiven. Främsta motivet för utpekande av området är förekomsten av ett i stort sett orört skogs-myrrkomplex som är ett viktigt område för häckande myrfåglar.

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Naturtyp	Areal (ha)	Andel (%)
3160	Dystrofa sjöar och småvatten	7	0,8
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	19	2
7310	Aapamyrrar*	549	60
9010	Västlig taiga*	136	15
9080	Lövsumpskogar av fennoskandisk typ*	3	0,3
91D0	Skogbevuxen myr*	39	4

*) = Prioriterad naturtyp

Tabell 2. Ingående arter enligt Fågeldirektivet

Kod	Art
A007	Svarthakedopping (<i>Podiceps auritus</i>)

A108	Tjäder (<i>Tetrao urogallus</i>)
A127	Trana (<i>Grus grus</i>)
A140	Ljungpipare (<i>Pluvialis apricaria</i>)
A151	Brushane (<i>Philomachus pugnax</i>)
A166	Grönbena (<i>Tringa glareola</i>)
A223	Pärluggla (<i>Aegolius funereus</i>)
A409	Orre (<i>Tetrao tetrix tetrix</i>)

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För de enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Det främsta bevarandesyftet är att bevara och upprätthålla den värdefulla naturmiljön, närmare bestämt en av länets största och ornitologiskt mest värdefulla skogsmyrmosaiker. Här finns flera olika typer av miljöer för häckande fågel, både skog, myr och vattenmiljöer. Det är därför viktigt att en naturlig hydrologisk regim fortsättningsvis får råda i området.

För att förbättra områdets hydrologi kan igenläggning av diken samt därtill hörande röjning av träd och buskar ske. I bestånd som tidigare präglats av brand bör också naturvårdsbränningar genomföras. Främmande trädslag ska avlägsnas inom området. Området är skyddat som naturreservat. Något ytterligare behov av bevarandeåtgärder är inte känt.

I tabell 3 och 4 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 3. Bevarandemål för ingående naturtyper

<i>Naturtyp</i>	<i>Bevarandemål</i>
3160 Dystrofa sjöar och småvatten	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 7 ha. Intakt hydrologi i strandzonen och skoglig kontinuitet i omgivningen. Typiska arter ska ha ej minskande populationer.
7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 19 ha. Naturlig hydrologisk regim ska råda. Typiska arter som t ex sotvitmossa ska ha ej minskande populationer.
7310 Aapamyrrar*	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen ska bibehållas i minst 549 hektar. Naturlig hydrologisk regim ska råda. Täckningsgraden av de hydromorfologiska strukturerna strängar, lösbottnflarkar, mjukmattegolv, flarkgölar och gölar ska bibehållas eller öka. Täckningsgrad av träd och buskar är mellan 0 och 10%. Typiska arter ska ha ej minskande populationer.
9010 Västlig taiga*	<ul style="list-style-type: none"> Arealen västlig taiga ska bibehållas i minst 136 ha. Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda. Mängden död ved ska utgöra minst 20 % av totalvolymen ved för barrblandskogar och grandominerade miljöer och minst 10 % för tallmiljöer,

	<p>dock minst 20 m³/ha.</p> <ul style="list-style-type: none"> Naturvårdsbränning eller naturliga bränder ska genomföras på minst en fjärdedel av de brandpräglade områdena inom en 20-årsperiod. Sumpskogarna ska ha en ostörd hydrologi. Typiska arter ska ha ej minskande populationer.
9080, Lövsumpskogar av fennoskandisk typ*	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 3 ha. Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda. Naturlig hydrologisk regim ska råda. Kontinuitet av lövträd inklusive gamla träd Typiska arter ska ej ha minskande populationer
91D0, Skogbevuxen myr*	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 39 hektar. Naturlig hydrologisk regim och skoglig kontinuitet ska råda.

*) = Prioriterad naturtyp

Tabell 4. Bevarandemål för ingående arter enligt Fågeldirektivet

<i>Art</i>	<i>Bevarandemål</i>
A007, Svarthakedopping (<i>Podiceps auritus</i>)	<ul style="list-style-type: none"> Artens häckningsbiotop, dystrofa sjöar och småvatten, ska bibehållas i minst 7 ha.
A108, Tjäder (<i>Tetrao urogallus</i>) A223, Päruggla (<i>Aegolius funereus</i>) A409, Orre (<i>Tetrao tetrix tetrix</i>)	<ul style="list-style-type: none"> Arternas livsmiljö, västlig taiga, ska bibehållas i minst 136 ha.
A127, Trana (<i>Grus grus</i>) A140, Ljungpipare (<i>Pluvialis apricaria</i>) A151, Brushane (<i>Philomachus pugnax</i>) A166, Grönben (<i>Tringa glareola</i>)	<ul style="list-style-type: none"> Arternas häckningsbiotop, olika typer av våtmark, ska bibehållas i minst 623 ha.

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning

Natura 2000-området Mossaträsk består av ett stort skogsmyrkomplex. Centralt i området finns en stor, svagt sluttande sträng-flarkmyr som är en av länets största och finaste fågelmyrar. Fågelrikedomen är stor både till antalet arter och individer. Myren kantas av rikligt med död ved och övergången mellan myr och fastmark är många gånger diffus. Kolade trädrester och högstubbar visar att skogen i omgivningen tidigare brunnit. Frånsett några sena avverkningar i norr och sydväst så är myrens omgivningar föga påverkade av modernt skogsbruk. Myren domineras av storskaliga sträng-flarkstrukturer men även stora arealer skogskärr förekommer. Sammantaget utgör mosaiken av myrar, sump- och fastmarksskogar en stor och sammanhållen värdekärna med få motsvarigheter i länet.

I norra och södra delarna av området finns flera diken som under åren 2010–2015 lagts igen inom EU-projektet Life Ad(d) Mire (se avsnitt 7.2).

4.2 Intressanta arter i området, ej med Fågeldirektivets bilaga 1

Övriga fågelarter som förekommer inom området är dvärgbeckasin (*Lymnocyptes minimus*), enkelbeckasin (*Gallinago gallinago*), gluttonäppa (*Tringa nebularia*), myrsnäppa (*Limnicola falcinellus*), småspov (*Numenius phaeopus*), sädgås (*Anser fabalis*), tofsvipa (*Vanellus vanellus*) och korp (*Corvus corax*).

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Naturlig, urskogslig barrskog med inslag av myrar och våtmarker är idag en värdefull livsmiljö för många arter och har förutsättning att vara det så länge inte området påverkas av modernt skogsbruk och hydrologin inte påverkas i närområdet.

5.2 För ingående naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet

3160, Dystrofa sjöar och småvatten. Naturliga sjöar och vattensamlingar med av torv eller humussyror brunfärgat vatten. Sjöarna omges i regel av gungflyn med såväl vertikal som horisontell torvtillväxt och med en zonerings i vegetationen. Sjöarna har ett lågt pH, ofta pH 3-6.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Naturliga omgivningar med intakta strandvåtmarker och strandskog. Många av de dystrofa sjöarnas karaktärsarter är beroende av strandskogen och våtmarkerna som livsmiljö.
- Bibehållna eller förbättrade förhållanden avseende vattenståndsfluktuationer och hydrologi.
- Oreglerade förhållanden ska upprätthållas och negativ påverkan från eventuella tidigare regleringar, rensningar eller dikningar minimeras.
- Naturligt näringsfattigt och humusrikt, svagt surt vatten med låg grad av mänsklig belastning avseende bl.a. försurande ämnen, partiklar, näringsämnen och miljögifter.
- En för naturtypen naturlig artsammansättning utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de aktuella hotfaktorerna.

7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn, Öppna eller mycket glest skogbevuxna myrar med max 25 % trädtäckning och näringsfattiga miljöer. Naturtypen domineras av våtmarksarter som vitmossor, ängsull, vattenklöver, mm.

En förutsättning för gynnsam bevarandestatus är:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen
- Hydrologi och hydrokemi bör inte påverkas negativt. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av ingrepp utan endast som en eventuell följd av naturliga klimatförändringar.
- Vattenregimen i vattendragen bör vara så naturlig som möjligt.
- Täckningsgraden av botten- fält- busk och trädskikt bör inte förändras till att bli nämnvärt glesare eller tätare.
- De strukturer/formelement som finns på myrarna bibehålls. Undantaget det som kan klassas som naturliga förändringar

7310, Aapamyrar. Myrkomplex som domineras av kärr i de centrala delarna.

Hydrotopografiska myrtyper som strängflarkkärr och olika typer av blandmyrar räknas automatiskt till aapamyrar. Andra myrtyper som kan ingå i dessa komplex är nordliga mossar av rostvitmossa-typ, topogena och soligena kärr, backkärr och sumpskog. Aapamyren är nordlig och bäst utbildad ovan Limes Norrlandicus.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Ingen negativ påverkan på hydrologi och hydrokemi utifrån situationen vid basinventeringen. Detta innebär att torv inte får oxideras som en följd av mänskliga ingrepp, utan endast som en eventuell följd av naturliga klimatförändringar.
- Bibehållen täckningsgrad av botten-, fält-, busk- och trädskikt. Undantaget är en positiv effekt av restaureringsåtgärder.
- Hävd kan behövas i områden som annars skulle växa igen.
- De strukturer/formelement (t.ex. tuvor, strängar, flarkar, flarkgölar) som finns på myrarna bibehålls. Undantaget det som kan klassas som naturliga förändringar
- Ingen påtaglig minskning av populationerna av de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

9010, Västlig taiga. Naturliga, gamla, barrträdsdominerade skogar i norra och mellersta Sverige samt yngre successioner som utvecklas naturligt efter brand eller omfattande stormfällningar. Med naturliga, gamla skogar menas skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning, men de har aldrig omfattats av större kalavverkningar. Förr var dessa skogar i den boreala regionen i hög grad präglade av brand och många hotade arter är beroende av förekomst av död ved och olika successionsstadier. Naturtypen hyser mycket stor variation av arter allt från vanliga skogsarter till en rad hotade arter bland mossor, lavar, svampar och insekter (främst skalbaggar) mm.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av trädbestånd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.
- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar såsom t.ex. stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Förekomst av substrat, såsom t.ex. död ved (grenar, torrträd, lågor mm. i olika nedbrytningsstadier), gamla, grova träd med dithörande barkstruktur, vilka är en förutsättning för epifytiska lavar och svampar knutna till naturtypen och vedlevande insekter samt lövträd av t.ex. asp, sälg och rönn, vilka utgör viktiga substrat för vissa lavar och mossor och dessutom är viktiga som hålträd för fåglar. Gamla träd och lång trädkontinuitet är även viktigt för marklevande mykorrhizasvampar.
- I områden med brandhistorik är vissa typer av bränd ved en förutsättning för många typiska arter av framför allt vedlevande insekter.
- Naturvårdsbränning är en viktig skötselmetod på grund av avsaknaden av naturliga bränder.
- Ostörd hydrologi i framför allt sumpskogsmiljöer, samt i angränsande myrmark.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos

naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

9080, Lövsumpskogar av fennoskandisk typ ofta med inslag av gran, finns i huvudsak på översilad mark. I Norrland dominerar mest gråal, glasbjörk och asp i trädskiktet. Träden står vanligtvis på socklar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

- Kontinuitet av lövträd olika trädslag och av varierande ålder inklusive gamla träd.
- Förekomst av substrat t.ex. död ved, gamla träd och förekomst av trädsocklar är av största vikt i denna naturtyp för främst mossor, men även epifytiska lavar och svampar, samt för insekter och landmollusker.
- Skogstypens naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik vilket omfattar naturliga störningar, som t.ex. stormfällningar och insektsangrepp.
- Översilad eller genomsilad mark.
- Opåverkad hydrologi.

91D0, Skogbevuxen myr, Myrar som är skogbevuxna med barr-, bland- eller lövskog. Krontäckningen skall vara minst 25 % och högst 70 %. Naturtypen domineras av bl.a. glasbjörk, tall, gran, ris, starr och vitmossarter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus är:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen
- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av träd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.
- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar som t.ex. stormfällningar, insektsangrepp och översvämningar.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi.
- Förekomst av substrat för främst mossor och kärlväxter. Exempel på substrat är död ved; högstubbar, grenar, torrträd, hålträd, lågor m.m. av olika trädslag och nedbrytningsgrad, gamla och grova träd av olika trädslag.

5.3 För ingående arter enligt Fågeldirektivet

A007, Svarthakedopping (*Podiceps auritus*). Svarthakedoppingen häckar främst i små och fisktomma sjöar, dammar, viltvatten, öppna kärr, agmyrar samt i vattenfyllda grustag, lertag och stenbrott. Mera sällan hittar man den i större sjöar – såväl näringsrika slättsjöar som näringsfattiga skogssjöar. I sjöar med fisk hittar man arten huvudsakligen i områden med riklig undervattensvegetationen. Svarthakedoppingen häckar även i brackvattensmiljö längs kusterna av Bottniska viken. Arten är mycket känslig för näringskonkurrens med fisk. För att reproduktionen ska lyckas bör häckningsvattnen sakna, eller ha starkt reducerade bestånd av fisk. Födan under häckningstiden består huvudsakligen av insekter och andra evertebrater, men till mindre del även av fisk, salamandrar och grodyngel. Svarthakedoppingen övervintrar längs kusterna av Östersjön och Nordsjön.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Tillgång till lämplig föda (t.ex. evertebrater, små fiskar, salamandrar och grodyngel). Arten är mycket känslig för näringskonkurrens med fisk och för lyckad

reproduktionen bör häckningsvattnen därför sakna, eller ha starkt reducerad fiskförekomst.

- Tillgång till lämplig häckningsplats, dvs. små och fisktomma sötvatten i form av t.ex. dammar och kärr.

A108, Tjäder (*Tetrao urogallus*). Tjädern kräver större sammanhängande skogsområden för att den ska finnas i livskraftiga bestånd. Vintertid kräver arten förekomst av äldre talldominerade skogar (äter tallbarr och tallskott), medan den under sommartid påträffas i mycket varierande marker, allt från gammal bärrik skog (bl.a. är blåbärsris viktigt) till nyupptagna hyggen. Förekomsten av våtmarker är en mycket betydelsefull faktor, då hönan under den tidiga våren till stor del livnär sig på späda skott av tuvull. Våtmarker är dessutom en viktig biotop för kycklingarna, som under de första levnadsveckorna livnär sig på insekter. Dessutom är arten starkt traditionsbunden till speciella lekplatser. Tjädern är en stannfågel och rör sig normalt inom ett område i storleksordningen 25 km².

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Stora, variationsrika skogsområden med inslag av våtmarker.
- Spelplatser lämnas orörda.

A127, Trana (*Grus grus*). Tranan häckar på sankar sjö- eller havsstränder, våta myrmarker, vattensjuka hyggen omgärdade av sumpskog, vid större slättsjöar, i öppna kärr, i sänkta sjöar och andra större eller mindre våtmarker. Den mest kritiska faktorn förefaller vara tillgången på rovdjurssäkra boplatser – boet läggs nästan alltid omgärdat av vatten så att räv och andra fyrfotadjur inte ska kunna röva ägg eller ungar. Under häckningstiden lever tranorna av insekter, snäckor, grodor och småfisk, samt skott och rötter av olika våtmarksväxter. Tranan utnyttjar tämligen stora områden för födosök. Under ruvningstiden kan den för tillfället icke-ruvande föräldern flyga långa sträckor till goda födosöksområden. Under tiden direkt efter kläckningen håller sig familjen i regel samlad i närheten av boet. Efter hand utsträcks vandringarna och ibland kan man se fåglar som vandrat långa sträckor genom slutna skog för att komma till nya födosöksområden. Tranan är en utpräglad flyttfågel. Majoriteten av det svenska beståndet flyttar mot sydväst till övervintringsområden i centrala Spanien.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Tillgång till rovdjurssäkra boplatser, dvs. lämpliga områden omgärdade av vatten.

A140, Ljungpipare (*Pluvialis apricaria*). Ljungpiparen häckar på öppna hedar och myrmarker. I Sverige hittar man arten i fyra tämligen olika typer av miljöer. I norra Sverige är ljungpiparen en karaktärsart på fjällhed. I Norrlands skogsland finns betydande förekomster på stora trädlösa myrar. I södra Sverige finns ett tynande bestånd på öppna och trädlösa högmossar. Slutligen hittar man ett tämligen starkt bestånd på Ölands alvar. Gemensamt för de olika populationerna är krav på stora öppna områden med låg och gärna gles växtlighet. Arten hävdar revir och rör sig då huvudsakligen inom ett område i storleksordningen 15-30 hektar. Ljungpiparen är ytterligt sällsynt när den sammanhängande arealen öppen mark understiger 15 ha. Överstiger den öppna arealen 30 ha uppträder arten tämligen regelbundet, men det är först när den sammanhängande arealen öppen mark är större än 90 ha som arten finns på alla mossar. De häckande fåglarna utnyttjar gärna närliggande åkrar under födosöket. Ljungpiparen övervintrar huvudsakligen i västra och sydvästra Europa. I övervintringsområdet uppehåller sig ljungpiparen på öppna jordbruksområden.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Tillgång till stora öppna sammanhängande områden, med låg och gärna något gles växtlighet.

A151, Brushane (*Philomachus pugnax*). Brushanen häckar i Sverige i två helt olika typer av miljöer, med olika ekologiska krav och olika populationsutveckling. Det sydliga beståndet är helt och hållet knutet till öppna kulturmarker, främst hävdade strandängar, i landets södra delar. Goda lokaler utmärks av en mosaik av gräs- och starrmarker, öppna dy- och jordtytor och grunda vattensamlingar. Det nordliga beståndet häckar på öppna myrar i landets norra delar. Detta bestånd finns främst i områden med relativt lågväxta, fuktiga till blöta gräs- och starrängar. Hanarna spelar på gemensam plats, företrädesvis på låga upphöjningar i terrängen. Som rastlokaler utnyttjas öppna områden med grunt vatten och sandiga eller gyttjiga bottnar, men även översvämmade åker- eller betesmarker. Under häckningen rör sig fåglarna inom ett begränsat område, gissningsvis någon kvadratkilometer. Det skandinaviska beståndet övervintrar främst i Afrika söder om Sahara.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av hävdade strandängar, våta myrmarker, framför allt relativt lågväxta, fuktiga till blöta gräs- och starrängar.
- Tillgång till lämpliga spelplatser.

A166, Grönbena (*Tringa glareola*). Grönbenans lämpliga häckningsmiljöer utgörs av sankastränder längs sjöar och vattendrag samt på fuktiga/våta gräs- eller starrbevuxna myrar. Arten kräver tillgång på öppet vatten och dyiga stränder. Den är särskilt vanlig i områden med flarkmyrar. De högsta tätheterna hittar man i stora sammanhängande våtmarkspartier, men arten häckar regelbundet även vid mindre skogsomgärdade myrar. Grönbenan hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 1-5 km². Arten övervintrar främst i tropiska Afrika, men delvis även i södra Afrika. Under flyttningen påträffas grönbenan både längs kusten samt vid olika inlandsvåtmarker av öppen karaktär.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Tillgång till opåverkade häckningsmiljöer på sankastränder längs sjöar och vattendrag samt på gräs- eller starrbevuxna myrar.
- Tillgång till öppet vatten och dyiga stränder.

A223, Pärluggla (*Aegolius funereus*) häckar främst i tät granskog i anslutning till lämpliga födosöksområden i form av öppen mark såsom stormfällan, myrar, kalhyggen och småskaligt jordbrukslandskap. Den behöver tillgång till lämplig föda i form av olika smågnagare, främst sork, men även skogsmöss och småfåglar. Arten häckar i ihåliga träd, framförallt i gamla spillkråkehål men även i s.k. skorstenstubbar. Eftersom det råder en akut brist på naturliga boplatser häckar en stor del av beståndet numera i specialuppsatta holkar. På grund av bristen på lämpliga boplatser stannar hanarna ofta i sina häckningsrevir hela året. Arten jagar över arealer i storleksordningen 3-10 km².

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Tillgång till häckningsplatser i form av ihåliga träd.
- Tillgång till lämpliga födosökslokaler som stormfällan, mindre myrar, småskaligt jordbrukslandskap och i viss mån hyggen.

A409, Orre (*Tetrao tetrix tetrix*). Orren är de öppna markernas skogshöna och häckar på hedar och mossar samt i tidiga successionsstadier efter kalhyggen och skogsbränder. Liksom

hos övriga skogshöns är god tillgång på insekter mycket viktig för kycklingarnas överlevnad. Björknoppar är en viktig diet under vinterhalvåret. Under sommarhalvåret är dieten mer varierad, men vegetabilier dominerar, bl.a. är blåbärsblom en viktig komponent. Arten är en stannfågel och rör sig normalt inom ett hemområde i storleksordningen 25-75 km².

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Tillgång till öppen mark, som t.ex. mossar.

6. Hotbild mot Natura 2000-området

Mossaträsk är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också utpekad som riksintresse för naturvården enligt 4 kap miljöbalken och skyddat som naturreservat, vilket innebär att det i reservatsbeslutet finns föreskrifter som hindrar arbetsföretag som kan skada naturmiljön. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-området negativt visas i tabell 5 och 6.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär, t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar, kan inte lösas genom områdets skötsel. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 5. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets naturtyper negativt.

<i>Naturtyp</i>	<i>Hot</i>
3160, Dystrofa sjöar och småvatten	<ul style="list-style-type: none"> • Åtgärder som kan påverka naturtypens hydrologi, t.ex. dikning och dämning. • Kalkning av omgivande våtmarker förändrar de fysiska och kemiska förutsättningarna för strandmiljöernas naturligt förekommande arter. En zon på 5+ m närmast habitatet undantagen spridning antas minska hotet. • Utsläpp av föroreningar från punktkälla, t.ex. avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet. • Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering.
7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	<ul style="list-style-type: none"> • Dikning och andra markavvattnande åtgärder liksom dämning kan påverka habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet. • Torvbrytning är ett hot mot habitatet idag då det finns en risk för att efterfrågan på torv som energikälla och jordförbättringsmedel blir större. • Genom att anlägga skogsbilvägar över eller i närheten av habitatet kan hydrologin och/eller hydrokemin i området förstöras. • Skogsbruk och andra företag som innebär att närliggande fastmark avverkas kan innebära är näringsämnen läcker ut på myren. Hotet kan minskas genom att en skyddszon enligt skogsvårdslagets rekommendationer lämnas intill mossen. • Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i habitatet kan bl.a. ge drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet. En zon på 50 m närmast

	<p>habitatet undantagen spridning antas minska hotet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Markexploatering, som t ex anläggning av nya vägar, byggnader, mm.
7310, Aapamyrar	<ul style="list-style-type: none"> • Dikning eller andra markavvattnande åtgärder såsom dämning kan påverka naturtypens hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, vilket i sin tur kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande områden kan ge en negativ effekt på naturtypen. • Anläggande av skogsbilvägar i närheten av naturtypen. • Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i naturtypen ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. • Spridning av kemiska substanser i naturtypens närhet kan också skada naturtypen genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten. En zon på 50 m närmast vattnet undantagen spridning antas minska hotet.
9010, Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> • Brist på bränder ger minskad mängd nybränd ved och mark, som är ett hot för många brandberoende arter, samt kan ge en tillväxt av humuslagret med efterföljande vegetationsförändringar.
9080, Lövsumpskogar av fennoskandisk typ	<ul style="list-style-type: none"> • Skogsbruksåtgärder inom eller i anslutning till området • Verksamheter som påverkar hydrologin inom eller i nära anslutning t.ex. grävning, vägdragning • Täta granbestånd • Exploateringsverksamheter • Transporter över området
91D0, Skogbevuxen myr	<ul style="list-style-type: none"> • Skogsbruksåtgärder inom området som ger negativa effekter. • Ingrepp i kringliggande vattenytans hydrologi, eller förändrad vattenregim i ett vattendrag. • Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i habitatet kan bl.a. ge drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet. En zon på 50 m närmast habitatet undantagen spridning antas minska hotet • Markexploatering som t.ex. utbyggnad av befintlig väg.

Tabell 6. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets fågelarter negativt.

<i>Art</i>	<i>Hot</i>
A007, Svarthakedopping (<i>Podiceps auritus</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Utdikning eller kraftig vattenståndssänkning i tidigare goda häckningsmiljöer medför att arten minskar i antal eller försvinner. • Igenläggning av småvatten (t.ex. lertag, industridammar, viltvatten, golfbanedammar) kan lokalt utgöra en fara för artens fortbestånd. • Total igenväxning eller dess motsats – totalt borttagande av vattenvegetationen – påverkar artens numerär negativt. • På grund av näringskonkurrens har arten stora svårigheter att lyckas med reproducering i småvatten där fisk planterats in. • Ökad predation av mink, men även kråka m.fl. arter, kan vara en delförklaring till att arten försvunnit från många lokaler under de senaste 30 åren. Under denna period har dessutom skyddet mot predatorer försämrats genom att antalet skrattmåskolonier minskat kraftigt.
A108, Tjäder (<i>Tetrao urogallus</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Totalt sett i Sverige finns inte något direkt hot mot artens fortlevnad. Tjädern har dock starkt missgynnats av det storskaliga skogsbruket. • Det allvarligaste hotet är förändringar på landskapsnivå, t.ex. fragmentering och tillkomsten av stora arealer med monokulturer av tall och gran som aldrig tillåts bli riktigt gamla.
A127, Trana (<i>Grus grus</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • För närvarande finns inget hot mot arten i Sverige.
A140, Ljungpipare (<i>Pluvialis apricaria</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Storskalig torvbrytning. • Kraftig igenväxning av öppna marker.

	<ul style="list-style-type: none"> • Tidigare dikning och torrläggning av myrmark.
A151, Brushane (<i>Philomachus pugnax</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Storskalig torvutvinning. • Markavvattnande åtgärder. • Uppsplittning av lämpliga häckningsmiljöer är ett möjligt hot pga. brushanens relativt stora arealkrav. • Uppväxande träd och buskar på, och runt, goda häckningsmiljöer bidrar till ett ökat predationstryck från främst kråka, men även räva och grävling.
A166, Grönbenan (<i>Tringa glareola</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Storskalig torvbrytning. • Dikning av myrmark har bidragit till en ökad andel träd- och skogsbevuxen myr och därmed försämrade förhållanden för grönbenan. • Minskande hävd av raningar och silängar.
A223, Pärflugla (<i>Aegolius funereus</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Modernt skogsbruk. Som andra hålhäckare är arten beroende av god tillgång på trädhåligheter, något som är vanligt i naturskogsbestånd men ytterligt sällsynt i dagens hårt brukade skog. • Upphörande jordbruk och minskade arealer öppen mark. • De under lång tid uteblivna eller mycket svaga smågnagartopparna har successivt lett till en minskning av det häckande beståndets storlek.
A409, Orre (<i>Tetrao tetrix tetrix</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Något direkt hot mot artens fortlevnad finns inte. Orren missgynnas dock på många ställen pga. ett intensivt och storskaligt skogsbruk • Ett alltför intensivt jakttryck.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Området är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat enligt svensk lag. Området har därför det rättsliga skydd som det kan tänkas behövas. Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs det tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett natura 2000-område.

Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet. Området ligger även inom riksintresse för naturvård (enligt 3 kap 6§ miljöbalken).

7.2 Skötsel

Brandpräglade delar bör brännas för att bevara den brandpräglade miljön och gynna de arter som är beroende av brand. För att återställa hydrologin i området kan diken läggas igen med därtill hörande avverkning av buskar och träd längs dikeskanter. Främmande trädslag som contortatall har avverkats inom området. Om nya bestånd med contortatall upptäcks eller om contortatallar sprider sig in i området ska även dessa avverkas. Området i övrigt lämnas till fri utveckling efter naturligt förekommande processer.

Under åren 2010–2015 har hydrologisk återställning genomförts inom EU-projektet Life Ad(d) Mire för att försöka återskapa en mer naturlig hydrologi. Totalt lades 14 diken igen om totalt 4500 meter. Med hjälp av en 17 tons grävmaskin med bandbredd 70 cm, som tog sig fram en sly- och rismatta (från sly och ris som avverkats på dikeskanten) för att minimera påverkan på hydrologin, lades diken igen. Massor från dikesvallarna användes för att fylla igen diken. Var 50–70 meter byggdes dämmen av tvärgående plankor och fiberduk. Dämmena täcktes med massor från dikesvallarna. En sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 7.

Tabell 7. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Naturvårdsbränning av brandpräglad skog	Inom 20 år	1
Avverkning av främmande trädslag	Vid behov	1
Igenläggning av diken	Vid behov	1
Fri naturlig utveckling	Tills vidare	2

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är gynnsam då området är relativt opåverkat av storskaligt skogsbruk. En god hydrologisk regim råder efter de åtgärder som genomfördes inom LIFE Ad(d) Mire.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

10. Referenser

Fågeldirektivet, Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds, svensk översättning

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

Länsstyrelsen i Västernorrland 1998. Beslut om bildande av naturreservatet Mossaträsk-Stormyran i Örnsköldsviks kommun, Västernorrlands län.

Örnsköldsviks kommun 2000. Örnsköldsviks naturguide.

Björkbäck, F. 1970. Skyddsvärda myrar i Västernorrlands län. Stencil vid länsstyrelsen.

Dahlin, B. 1984. Slättbränna och Mossaträsk. Två fågelmyrar i Ångermanland. Gråspetten årg. 4:4, Ångermanlands ornitologiska förening.

Grundström, S & Uppsäll, S. 1994. Skyddsvärda våtmarker i Västernorrlands län. Länsstyrelsen.

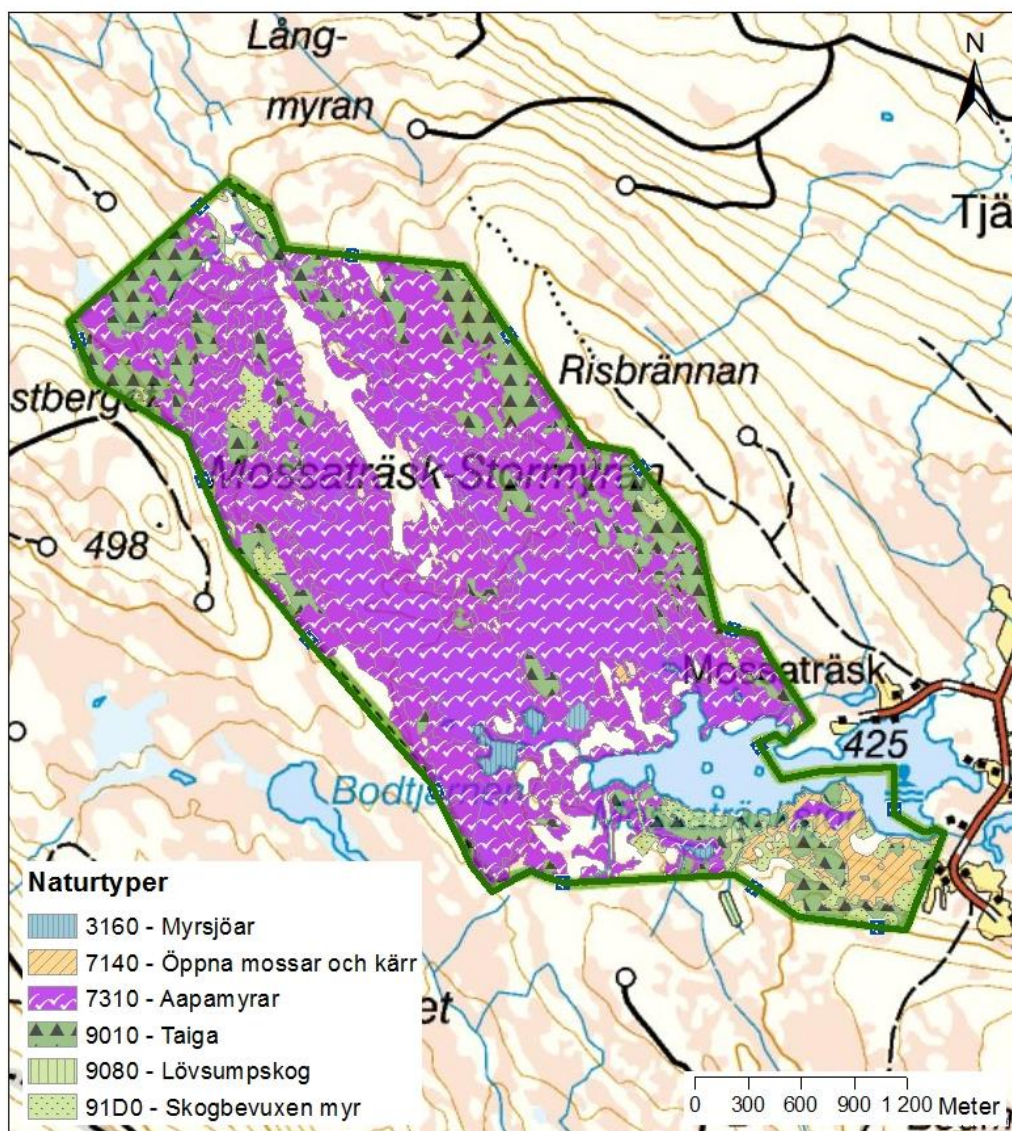
Muhr, M. 1985. Mossaträsk - Stormyran. En detaljinventering. Opublicerad, Länsstyrelsen. Naturvårdsverket. 1994. Myrskyddsplan för Sverige. Naturvårdsverket.

Nihlén, P & Uebel, J. 1995. Förslag till kombinerade skogs- myrreservat i Västernorrlands län. Opublicerad, Länsstyrelsen.

Simonsson, P & Dynesius, M. 1980. Fågelmyrar i Västernorrlands län, en ornitologisk inventering. Länsstyrelsen.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverktyget skyddad natur. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

© Länsstyrelsen Västernorrland
 © Lantmäteriet Geodatasamverkan